
Inntektsutvikling for enslige forsørgere med overgangsstønad

AV ATLE F. BJØRNSTAD

SAMMENDRAG

Vi finner at mottakere av overgangsstønad har hatt en positiv inntektsutvikling i perioden 1998–2008. Andelen mottakere med pensjonsgivende inntekt har økt, samtidig som inntektene også i snitt er blitt høyere gjennom perioden. Mottakere som hadde avgang fra ytelsen i siste delen av perioden har nådd et høyere inntektsnivå etter to år enn mottakerne som hadde avgang tidligere i perioden. Tilstanden på arbeidsmarkedet har avgjørende betydning for inntektsutviklingen i årene etter avgang fra ytelsen.

Ikke overraskende finner vi at økningen av maksimalytelsen for overgangsstønad har bidratt til at en større andel av mottakerne hadde disponible inntekter som lå over lavinntektsgrensene. Avhengig av antall barn i husholdningen og valg av skala for mål på lavinntekt (OECD- eller EUs mål), ble andelen overgangsstønadmottakere med inntekter under lavinntektsgrensene redusert med opptil 5 prosentpoeng.

INNLEDNING

Vi har i en tidligere artikkel sett på mottakere av overgangsstønad og overgang til arbeid (Bjørnstad 2009). Mottakere av overgangsstønad har til dels lav yrkes-tilknytning og dermed lav arbeidsinntekt.

Et av hovedfunnene til SSBs levkårsundersøkelse fra 2008, som er basert på inntektsåret 2006, er at det er tre ganger så høy sannsynlighet for å være i en lavinntektsfamilie for et barn i en aleneforsørgerhusholdning enn et barn i en husholdning med to forsørgere.

Vi ønsker i artikkelen å undersøke utviklingen i pensjonsgivendeinntekt for mottakere av overgangsstønad i perioden 1998 – 2008. Vi ser også på utviklingen i inntekten for mottakere av overgangsstønad sammenlignet med andre grupper av enslige forsørgere. Videre ser vi på hvordan utviklingen i inntekt er i tiden etter at de har avgang fra overgangsstønad, samt på inntektsutviklingen avhengig av om mottakeren hadde inntekt i avgangsåret eller ikke.

Til slutt undersøkes effekten av økningen i maksimalytelse for overgangsstønad, først fra 1,85 til 1,97G fra 1. mai 2008, og videre ser vi på økningen til 2G fra 1. mai 2010. G er folketrygdens grunnbeløp og justeres 1. mai hvert år. G var fra 1. mai 2008 på 70 258 kroner. Økningen i maksimalytelsen, og økningen i minimumsytelsen for andre folketrygdytelse, var en del av regjeringens politikk for fattigdomsbekjempelse (Soria Moria-erklæringen). Vi undersøker effekten av økt maksimalytelse i forhold til relative fattigdomsmål.

Overgangsstønad er en folketrygdytelse som er ment å gi en midlertidig inntektssikring for enslige forsørgere

samtidig som mottakeren skal kvalifisere seg for arbeidsmarkedet. Overgangsstønad gis i inntil 3 år, med mulighet for forlengelse i 2 år som følge av utdanning. Fra mottakerens yngste barn fyller 3 år er det krav om aktivitet i form av arbeid eller utdanning på minimum halvtid.

Antall mottakere av overgangsstønad varierer med tilstanden på arbeidsmarkedet, og en økning i arbeidsledigheten medfører en økning i antall mottakere av overgangsstønad med et tidsetterslep. De senere årene har antall mottakere beveget seg mellom 20 000 og 25 000.

Endringer i regelverket fra 1998 (med full effekt fra 2001) innebar kortere stønadsperiode og en vesentlig reduksjon i antall mottakere. Reformen er antatt å ha bedret incentivene for å komme i arbeid.

INNTEKTSUTVIKLING FOR MOTTAKERE AV OVERGANGSSTØNAD (1998 – 2008)

Bakgrunn: Utviklingen i antall mottakere av enslig forsørger ytelse

Figur 1 viser utviklingen i antall mottakere av overgangsstønad og stønad til barnetilsyn som begge er en folketrygdytelse, samt antall mottakere av utvidet barnetrygd, som sorterer under barnetrygdloven. Antallet mottakere med utvidet barnetrygd kan sies å utgjøre hele gruppen av enslige forsørgere med barn under 18 år. Overgangsstønad til personer med aleneomsorg for barn gis i inntil 3 år, med mulighet for forlengelse med 2 år som følge av utdanning. Regelverket ble strammet inn i 1998, og maks stønadsperiode ble betraktelig kortere enn tidligere. Endringen

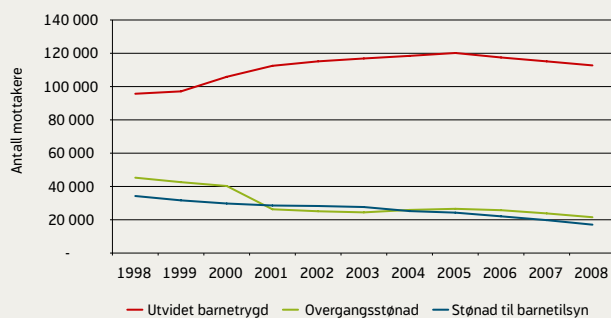
fikk full effekt fra 2001, og forklarer nedgangen i antall mottakere fra 1998 til 2001. Antall mottakere har siden 2001 variert med tilstanden på arbeidsmarkedet, hvor en økning i arbeidsledigheten har medført en økning i antall mottakere av overgangsstønad med et visst tidssetterslep. Stønad til barnetilsyn gis til enslige forsørgere med en inntekt opp til 6G, og dekker 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Antall mottakere av stønad til barnetilsyn har vist en fallende tendens i hele perioden. Noe av nedgangen kan tilskrives at en større andel enslige forsørgere når inntektstaket på 6G. Ordningen med utvidet barnetrygd gir enslige forsørgere rett til barnetrygd for ett barn mer enn hva mottakeren faktisk har. Utvidet barnetrygd gis for barn fra 0 til 17 år, og gis uavhengig av mottakers inntekt. Antall mottakere av utvidet barnetrygd økte hver år fra 1998 til 2005, for så falle i årene 2006 til 2008. Antall mottakere bestemmes av antall samlivsbrudd og antall tilfeller hvor en av foreldrene har aleneomsorg for barnet fra fødsel.

Gunstig inntektsutvikling for mottakere av ytelsel til enslig forsørgere

Figur 2 viser nivå og utvikling i gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt for mottakere av ulike ytelsel for enslige forsørgere, dvs. mottakere av overgangsstønad, stønad til barnetilsyn og utvidet barnetrygd, sammenlignet med alle som har pensjonsgivende inntekt i perioden 1998 til 2008. Alle mottakere av overgangsstønad og/eller stønad til barnetilsyn mottar i tillegg utvidet barnetrygd. I den gjennomsnittlige pensjonsgivende inntekten for mottakere av utvidet barnetrygd er mottakere av overgangsstønad utelatt.

Figur 1:

Antall mottakere overgangsstønad, stønad til barnetilsyn og utvidet barnetrygd 1998 – 2008. I gjennomsnitt pr. måned.

KILDE: NAV

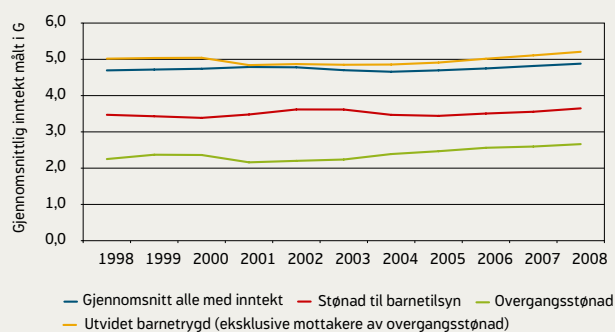
Data

I analysen er data fra innteksregisteret for perioden 1998 – 2008 benyttet. Innteksregisteret inneholder variabelen pensjonsgivende inntekt som er benyttet i analysen. I denne variabelen inngår summen av lønnsinntekt og eventuelle ytelsel fra folketrygden som har gitt pensjonsopptjening. Ytelsene som i 2008 ga pensjonsopptjening var sykepenger, foreldrepenger, dagpenger ved arbeidsledighet, rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Overgangsstønad er ikke en del av den pensjonsgivende inntekten. Mottakere av overgangsstønad og opplysninger om disse er hentet fra registeret for enslige forsørgere. Derfra er også beløp for stønad til barnetilsyn hentet. Opplysninger om barnetrygd er hentet fra barnetrygdregisteret, kontantstøtteopplysninger fra kontantstøtteregisteret og bidragsbeløp fra bidragsregisteret.

Siden 2001 har mottakere av utvidet barnetrygd hatt en gunstigere inntektsutvikling enn alle med pensjonsgivende inntekt sett under ett. Dette kan trolig forklares med et gjennomgående gunstig arbeidsmarked og økt yrkestilknytning. Siden 2001 har gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt for denne gruppen økt fra 4,8 til 5,2G. Det er ingen begrensninger på inntekt for mottakere av utvidet barnetrygd, som gis inntil barnet fyller 18 år. For mottakere av stønad til barnetilsyn og overgangsstønad er det et inntektstak, og mottakerens yngste barn er sjelden over 10 år. Andelen menn som mottar utvidet barnetrygd har økt de senere årene, og dette har bidratt til at gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt har økt for denne gruppen.

Figur 2:

Utviklingen i pensjonsgivende inntekt målt i G for ulike grupper av mottakere av ytelsel til enslige forsørgere, samt alle med pensjonsgivende inntekt. 1998–2008.

KILDE: NAV

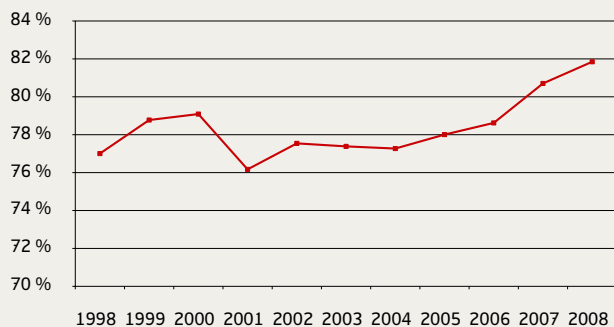
Mottakere av overgangsstønad har ulik grad av yrkestilknytning, og så lenge det yngste barnet ikke har fylt tre år er det ikke noe krav om at mottaker skal være i aktivitet i form av utdanning eller arbeid. Fallet i gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt fra 2000 til 2001 kan sees i sammenheng med at regelverksendringene fra 1998 fikk full effekt fra 2001. Siden 2001 har mottakere av overgangsstønad hatt en gunstig inntektsutvikling, og relativt sett en vesentlig bedre inntektsutvikling enn de som kun mottar utvidet barnetrygd og/eller stønad til barnetilsyn. Den gjennomsnittlige inntekten har økt fra 2,2 til 2,8G, som fra 1. mai 2008 tilsvarende i underkant av 200 000 kr. Inntektsutviklingen for mottakere av overgangsstønad må sees i sammenheng med et gjennomgående godt arbeidsmarked i perioden. Det gode arbeidsmarkedet har gjort sitt til at mottakere av overgangsstønad i større grad har tilfredsstilt aktivitetskravet gjennom arbeid i stedet for utdanning. Mange har også trolig hatt mulighet til å øke stillingsandelen. Den økte maksimalytelsen fra 1. mai 2008 innebar samtidig at nivået for inntekt hvor overgangsstønaden blir fullt ut avkortet økte fra 5,13 til 5,43G. Dette kan potensielt medføre at flere aleneforsørgere med relativt høy inntekt vil kunne være mottakere av overgangsstønad. Noe av denne effekten vil kunne være med å forklare økningen i inntekt for mottakere av overgangsstønad fra 2007 til 2008, men trolig vil effekten av dette først gjøre seg gjeldende i særlig grad fra 2009.

Andelen mottakere av overgangsstønad med inntekt har økt

Figur 3 viser andelen mottakere som samtidig med overgangsstønad hadde pensjonsgivende inntekt. All inntekt over én krone er inkludert. Andelen som hadde pensjonsgivende inntekt falt fra 2000 til 2001. Dette hadde sammenheng med endringer i regelverket som fikk full effekt fra 2001. I 2001 var det en høy andel mottakere hvor yngste barn var under 3 år, og som derfor ikke hadde noe krav til aktivitet. Andelen mottakere med inntekt har økt for hvert år siden 2004. Dette sammenfaller med at en større andel av mottakerne har tilfredsstilt aktivitetskravet gjennom arbeid og i mindre grad gjennom utdanning. Tilstanden på arbeidsmarkedet har også hatt betydning for andelen mottakere med arbeidsinntekt. Økningen i andelen med inntekt i 2007 og 2008 kan forklares med et godt arbeidsmarked.

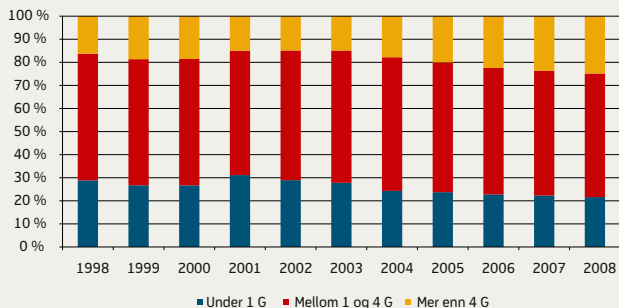
Figur 4 viser inntektsfordelingen for overgangsstønads-mottakere som kombinerte ytelsen med inntekt. Andelen med inntekt mellom 1 og 4G, noe som tilsvarende inntekter mellom 70 256 kr. og 281 024 kr. (med G fra 1. mai 2008), har vært rimelig stabil gjennom perioden vi ser på. Samtidig har andelen med inntekt under 1G hatt en fallende tendens, mens andelen mottakere med inntekt over 4G har økt tilsvarende. En bedring på arbeidsmarkedet har trolig bidratt til økningen i inntekt i årene 2005 til 2008. Den økte maksimalytelsen fra 1. mai 2008 innebar en økning i inntektstaket, slik at flere mottakere med relativt høy inntekt kunne motta overgangsstønad.

Figur 3:
Andelen mottakere av overgangsstønad med pensjonsgivende inntekt.

KILDE: NAV

Figur 4:
Fordelingen på ulike inntektsnivåer for mottakere av overgangsstønad med inntekt.

KILDE: NAV

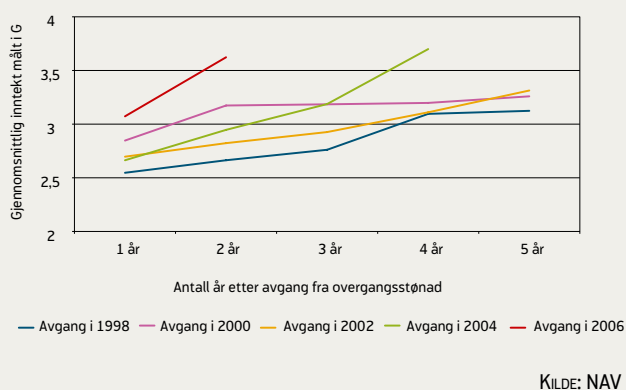
Inntektsutviklingen i årene etter avgang fra overgangsstønad

Figur 5 viser inntektsutviklingen for tidligere mottakere av overgangsstønad som hadde inntekt i avgangsåret. Mottakere med avgang de senere årene ser ut til å ha en brattere inntektsutvikling relativt til de som gikk ut av ordningen i tidligere år. Tilstanden på arbeidsmarkedet har trolig vært avgjørende for inntektsutviklingen i tiden etter avgang.

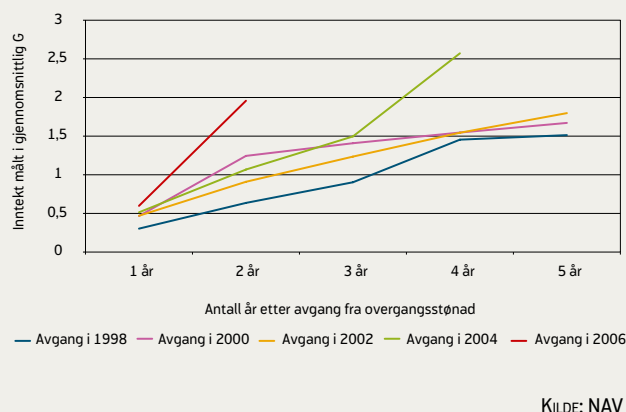
Figur 6 viser utviklingen i inntekt for overgangsstønadmottakere som ikke hadde inntekt i avgangsåret. Vi ser her

på inntektsutviklingen de første fem årene etter avgang fra ytelsen. Første året etter avgang fra ytelsen var inntekten lav for alle avgangskohortene. For mottakere med avgang fra ytelsen i årene 1998 til 2002 ser inntekten ut til å stabilisere seg på et nivå mellom 1,5 og 2G etter fem år. Også for mottakere som ikke hadde inntekt i avgangsåret, ser vi at de som hadde avgang sent i perioden raskere kom opp på et høyere inntektsnivå. 2007 var et svært godt år på arbeidsmarkedet, og dette gjenspeiles i inntektsutviklingen for mottakere med avgang fra ytelsen i 2004 og 2006. Årene 2002 og 2003 var mindre gode år på arbeidsmarkedet. Dette ser særlig ut til å få effekt for mottakere med avgang i 2000 og 2002, som har en relativt flat inntektsutvikling.

Figur 5:
Utviklingen i inntekt for mottakere som hadde avgang i ulike år, og som hadde inntekt i avgangsåret.

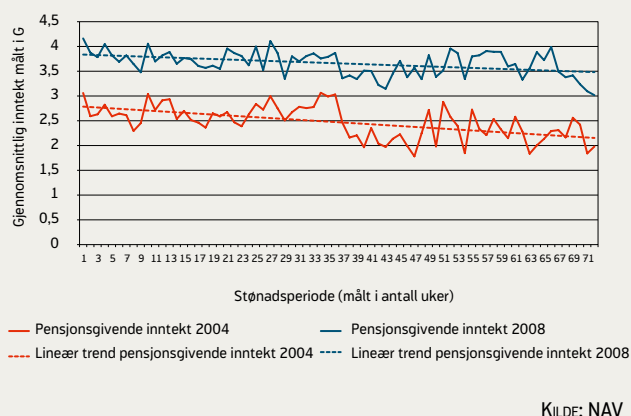
Figur 6:
Utviklingen i inntekt for mottakere som hadde avgang i ulike år, og som ikke hadde inntekt i avgangssåret.

Effekten av varighet på senere inntekt

Figur 7 viser gjennomsnittlig inntekt etter ett og fem år for mottakere av overgangsstønad som hadde avgang fra ytelsen i 2003. Inntekten øker med tiden etter avgang fra ytelsen. Dette vises ved at kurven for pensjonsgivende inntekt i 2008 ligger over grafen for inntekt i 2004. Det kommer også tydelig frem av trendlinjene at pensjonsgivende inntekt faller jo lenger man hadde mottatt overgangsstønad. Samtidig avtar effekten av varighet med tiden etter avgang fra ytelsen, siden trendlinjen for inntekt etter fem år er slakere enn trendlinjen for inntekt etter ett år. Inntekten faller markant når varigheten overstiger 36 måneder. Dette er mottakere som har fått ett nytt barn eller får forlenget perioden som følge av utdanning.

Figur 7:
Effekten av varighet på inntekt for mottakere med avgang fra overgangsstønad i 2003.

EFFEKTEN AV ENDRET MAKSIMALYTELSE FOR OVERGANGSSTØNAD

I denne delen av artikkelen undersøker vi effekten av økt maksimalytelse for overgangsstønad fra 1. mai 2008 sett i forhold til relative fattigdomsmål. Overgangsstønaden ble i første omgang hevet fra 1,85 til 1,97G, og videre til 2G fra 1. mai 2010.

I analysen vurderer vi effekten av tiltaket som om økningen ble gitt fra 1. januar 2008. Vi ser også på hva effekten ville vært dersom økningen videre til 2G også hadde blitt gitt fra 1. januar 2008. På denne måten beregner vi helårseffekten av den totale økningen i maksimalytelsen. Målt i G innebar økningen fra 1,85 til 1,97G en årlig økning i maksimalytelsen på i overkant av 8 400 kr. Økningen videre fra 1,97 til 2G innebar en ytterligere økning på noe over 2 100 kr. Økningen fra 1,85G innebar samtidig en økning av inntektstaket fra 5,13 til 5,43G. Det innebærer at ved en inntekt over dette nivået bortfaller retten til overgangsstønad. Økningen av maksimalytelsen til 2G innebar at inntektstaket økte videre til 5,5G. Dette innebar at inntektstaket økte fra opprinnelige 360 000 til 381 000 kr og videre til 386 000 kr (ved G fra 1. mai 2008).

De relative fattigdomsmålene benyttes for inntekter etter skatt. Se boks for hvordan mottakere av overgangsstønad beskattes.

Beskatning mottakere av overgangstønad

I beregningen av inntekt etter skatt er skatteregler og fradragbeløp for inntektsåret 2008 benyttet. Enslige forsørgere som mottar overgangsstønad liknes i skatteklasser 2, uavhengig av hvor stor andel av året mottakeren mottok overgangsstønad. I 2008 innebar dette et personfradrag på 77 700 kr. Mottakere av overgangsstønad betaler lav sats for trygdeavgift (3 %) på overgangsstønad og medium sats på arbeidsinntekten (7,8 %). Mange mottakere av overgangsstønad betaler ikke skatt på alminnelig inntekt siden summen av overgangsstønad og lønnsinntekt minus fradrag (som utgjør alminnelig inntekt) ligger under nivået hvor skattebegrensningsregelen inntreffer. I 2008 gjaldt skattebegrensningsregelen for alminnelige inntekter under 104 600. Foreldre med barn under 12 år har rett til foreldrefradrag i inntekt for utgifter til pass og stell av barn. Fradraget utgjør maksimalt fradrag for utgifter inntil 25 000 kroner i året for ett barn, og en økning på inntil 15 000 kroner i året for hvert barn ut over det første barnet (2008-regler). Foreldrefradraget er inkludert i beregningen av inntekt etter skatt. Fagforenings-, pendler- og finnmarksfradrag er i beregningen av inntekt etter skatt for enkelthets skyld satt lik null.

Inntektsforholdene for mottakere av overgangsstønad i 2008

Det var til sammen nær 34 500 personer som mottok overgangsstønad i en eller flere måneder i løpet av 2008. Av disse mottakerne kombinerte 3 av 4 overgangsstønaden med en lønnsinntekt i løpet av året. En stor andel av mottakerne hadde hva som kan omtales som en lav arbeidsinntekt. 63 prosent hadde en lønnsinntekt på under 200 000 kr. 36 prosent hadde en lønnsinntekt på mellom 200 000 og 400 000 kr. og 2,5 pst. en lønnsinntekt på over 400 000 kr. En viss andel av mottakerne mottok inntekt som var høyere enn inntektstaket. Dette var mottakere som

Overføringer

I tillegg til lønnsinntekt og overgangsstønad, kommer overføringer fra det offentlige utover overgangsstønaden, og da særlig barnetrygd (970 kr pr. barn pr. måned), kontantstøtte (3 303 kr. pr. barn pr. måned) og stønad til barnetilsyn. Enslige forsørgere har rett til utvidet barnetrygd, noe som innebærer at de får utbetalt barnetrygd for ett barn flere enn hva de faktisk har. I tillegg til utvidet barnetrygd vil også en del av mottakerne ha rett til småbarnstillegget i barnetrygden. Småbarnstillegget går til mottakere av full overgangsstønad med barn under 3 år, og utgjør 660 kr pr. barn pr. måned. I tillegg får mottakere bosatt i Finnmark eller Nord-Troms utbetalt Finnmarkstillegget, som utgjør kr. 320 pr. barn pr. måned. Samtlige av mottakerne av overgangsstønad mottok barnetrygd for ett barn mer enn hva de faktisk har, og i alt 7 500 mottok dessuten kontantstøtte i løpet av året (kontantstøtte utbetales til barn mellom ett og 3 år som ikke har fulltidsopphold i barnehage).

Husholdningens disponible inntekt

I vårt inntektsbegrep inngår pensjonsgivende inntekt, overgangsstønad, stønad til barnetilsyn kontantstøtte, barnetrygd og bidrag. I tillegg til ordinær lønnsinntekt, så inngår dagpenger ved arbeidsledighet, tidsbegrenset uførestønad, rehabilitering og attføringspenger som pensjonsgivende inntekt. Dette utgjør i følge SSBs anslag til sammen 90 pst. av inntektene for alle husholdninger sett under ett. For enslige forsørgere med lavinntekt utgjør inntektskildene vi har tilgang til i våre registre 81 pst.

I noen tilfeller vil mottakere kombinere gradert varig uførepensjon med overgangsstønad. Varig uførepensjon er ikke pensjonsgivende. Det er ikke kontrollert for om enkelte mottakere kombinerer overgangsstønad med gradert varig uførepensjon, siden dette antas å dreie seg om svært få.

i utgangspunktet hadde en forventet inntekt under inntektstaket, og som mistet ytelsen når det viste seg at inntekten ville overstige nivået hvor overgangsstønaden blir fullt ut avkortet. Gjennomsnittlig lønnsinntekt for de som var i arbeid var på 184 000 kr, mens gjennomsnittlig utbetalt overgangsstønad var på 61 000 kr for alle mottakere og på 52 500 kr for mottakere med lønnsinntekt.

Summen av lønnsinntekt og overgangsstønad før skatt, samt stønad til barnetilsyn, kontantstøtte, barnetrygd og bidrag utgjorde i 2008 273 000 kr i gjennomsnitt pr. mottaker. Etter skatt på lønnsinntekt og overgangsstønad, og inkludert andre overføringer og bidrag var gjennomsnittlig disponibel husstandsinnkomst på 222 000 kr. pr. mottaker.

I *Økonomi og levekår for lavinntektsgrupper 2009* (SSB 2010), utgjør yrkesinntekter 69 prosent av total disponibel inntekt for enslige forsørgere i 2007. Kapitalinntekter utgjorde 4 prosent og overføringer sto for 27 prosent. Av disse står overføringer fra folketrygden for 11 prosent, barnetrygd for 6 prosent og barnebidrag 3 prosent. Dagpenger, stipend, bostøtte, sosialhjelp og stønad til barnetilsyn utgjør 1 prosent hver. For enslige forsørgere som befinner seg i lavinntektsgruppa (lavinntekt er her definert som 60 prosent av medianinntekt (EU-skala)) finner SSB at lønnsinntekt utgjør 33 prosent av den samlede inntekten, mens overføringer utgjør 65 prosent. Kapitalinntekt utgjør for denne gruppen 1 prosent. Overføringer fra folketrygden utgjør 27 prosent, og disse dreier seg i hovedsak om overgangsstønad. Barnetrygd utgjør 13 prosent, dagpenger, kontantstøtte og stønad til barnetilsyn 1 prosent hver, sosialhjelp og bidrag 6 prosent hver, bostøtte 4 prosent og stipend 3 prosent.

Vi har ikke med bakgrunn i de data vi disponerer hatt mulighet til å inkludere andre type overføringer som bostøtte, sosialhjelp, stipend og kapitalinntekter. Ved å inkludere mottatt overgangsstønad, lønnsinntekt, barnetrygd, kontantstøtte og bidrag, anslår vi at vi dekker om lag 85 prosent av husstandsinnkomsten for enslige forsørgere med overgangsstønad.

Av de inntektskildene NAV har informasjon om, utgjør pensjonsgivende inntekt (som også inkluderer pensjonsgivende trygdeinntekter) 55 prosent, overgangsstønad 25 prosent, barnetrygd 11 prosent, mens kontantstøtte og stønad til barnetilsyn utgjør 2 prosent hver og barnebidrag utgjør 5 prosent.

Fattigdomsmål og lavinntektsgrenser

Fattigdomsmål kan deles inn i absolutte og relative fattigdomsmål. Et absolutt fattigdomsmål beskriver eksempelvis andelen av befolkningen som lever for mindre enn 2 amerikanske dollar om dagen. Absolutte fattigdomsmål egner seg dårlig for å måle andelen fattige i rike land. Her brukes i stedet relative fattigdomsmål. Relative fattig-

domsmål definerer de som har inntekt som ligger en viss avstand under hva som kan anses som en normalinntekt, som fattige. En prosentvis andel av medianinntektene blir gjerne brukt som mål på dette. En relativ tilnærming innebærer at andelen fattige øker dersom det generelle inntektsnivået øker, uten at inntektene til de som befinner seg nederst i fordelingen øker tilsvarende.

De mest brukte relative fattigdomsmålene er «EU-skala 60 prosent» som definerer de husholdninger med en inntekt under 60 prosent av medianinntekten som fattige. OECDs fattigdomsmål er noe mindre strengt, siden de definerer de som har inntekt lavere enn 50 prosent av medianinntekten som fattige. EUs og OECDs skalaer skiller seg også fra hverandre ved at OECDs skala tillegger stordriftsfordeler i husholdningen lavere vekt. Vår analyse ser kun på mottakere med lavinntekt i ett enkelt år, og sier ingen ting om tilstanden er av vedvarende karakter.

Lavinntektsgrenser for enslige med barn

Lavinntektsgrensene oppgitt i tabellen nedenfor samsvarer med de som benyttes av SSB (SSB 2010), og er beregnet med bakgrunn i medianinntekten for 2007. Medianinntekten per forbruksenhet var i 2007 på 218 000 og 262 000 ved bruk av hhv. OECDs og EUs skalaer. Disse er i vår analyse justert for årslønnsveksten i 2008, slik den fremgår av Nasjonalregnskapet, på 6,3 prosent. Vi har her antatt at veksten i medianinntekten er proporsjonal med økningen i gjennomsnittlig inntekt. Dette kan være en kilde til å overvurdere veksten i medianinntekten.

SSB finner i *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2008* (SSB 2009) at henholdsvis 4 og 10 prosent av hele befolkningen levde under fattigdomsgrensen ved bruk av de to ulike fattigdomsmålene, hhv. OECD- og EU-skala, i 2006. For enslige forsørgere er andelen henholdsvis 10 og 18 prosent ved bruk av de to skalaene.

Dette ligger vesentlig under de nivåene som vi finner i våre resultater som er gjengitt nedenfor, og skyldes at SSB

Tabell 1:
Lavinntektsgrenser for enslige forsørgere i kroner. 2008.

	OECD-skala (50 % av medianinntekt)	Eu -skala (60 prosent av medianinntekt)
Med 1 barn	174 332	217 915
Med 2 barn	231 734	267 876
Med 3 barn	290 199	317 837

KILDE: SSB

har inkludert alle enslige forsørgere. I vår analyse inkluderer vi kun de som er mottakere av overgangsstønad. Disse har en svakere tilknytning til arbeidsmarkedet enn andre enslige forsørgere, og har i hovedsak yngste barn under 10 år. SSBs analyse inkluderer alle enslige forsørgere med barn i alderen 0–17 år. Enslige forsørgere med yngre barn har gjennomgående lavere inntekt enn mottakere med eldre barn.

Færre fattige som følge av økt maksimalytelse

Med utgangspunkt i hvordan vi har definert disponibel inntekt over, og ved bruk av lavinntektsgrensene gjengitt i tabell 1, finner vi andelen mottakere av overgangsstønad som i 2008 lå under fattigdomsgrensene før og etter endringene i maksimalytelsene. I tabell 2 har vi benyttet OECDs fattigdomsmål, mens vi i tabell 3 har benyttet EUs mål på fattigdom.

Tabell 2:
Andel mottakere under fattigdomsgrensen ved ulike nivåer for maksimalytelsen etter OECDs fattigdomsmål (under 50 prosent av medianinntekt).
Tall i prosent. 2008.

	1,85 G	1,97 G	2,0 G
	Under	Under	Under
1 barn	31,2	26,9	25,9
2 barn	41,4	38,0	37,5
3 barn	66,2	63,6	63,2
Alle	38,2	34,4	33,6

KILDE: SSB

Tabell 3:
Andel mottakere under fattigdomsgrensen ved ulike nivåer for maksimalytelsen etter EUs fattigdomsmål (under 60 pst. av medianinntekt).
Tall i prosent. 2008.

	1,85 G	1,97 G	2,0 G
	Under	Under	Under
1 barn	55,6	53,0	52,2
2 barn	60,1	57,8	57,5
3 barn	77,9	76,0	75,9
Alle	59,4	57,0	56,4

KILDE: SSB

Vi finner at andelen mottakere under lavinntektsgrensen øker med antall barn. Ved bruk av OECD-skalaen og en overgangsstønad på 1,85G er det rundt 22 prosentpoeng flere mottakere med tre barn enn med ett barn som ligger under fattigdomsgrensen. Noe høyere overføringer ved en økning i antall barn er ikke nok til å kompensere for de økte utgiftene man har i forbindelse med flere barn.

Økningen av maksimalytelsen for mottakere av overgangsstønad fra 1,85 til 2G bidro til å redusere andelen under fattigdomsgrensen med mellom 2,0 og 3,4 prosentpoeng (avhengig av antall barn) ved bruk av OECDs skala. Målt i prosentpoeng er effekten størst for mottakere med ett barn. Ved bruk av EU-skalaen faller andelen som kommer under fattigdomsgrensen med mellom 5,3 og 3,0 prosentpoeng (avhengig av antall barn). Her er også effekten målt i prosentpoeng størst for mottakere med ett barn.

Antall mottakere med ett barn som havner under fattigdomsgrensen falt med 600 og 925 personer ved bruk av hhv. EUs og OECDs skalaer da maksimalytelsen økte fra 1,85 til 2G. Antall mottakere med 2 barn som havner under fattigdomsgrensen ble redusert med henholdsvis 400 og 300 personer. Effekten av den økte maksimalytelsen var minst for mottakere med tre barn. Den økte ytelsen ga 50 og 100 færre under fattigdomsgrensen i denne gruppen ved henholdsvis EU-skalaen og OECD-skalaen.

Økningen i maksimalytelsen for overgangsstønad bidro til å løfte en del av overgangsstønadmottakerne over lavinntektsgrensene som ble definert i tabell 1, og bidro således til å redusere antallet fattige jfr. regjeringens mål i Soria Moria-erklæringen. Vi har ikke vurdert om tiltakene også kan ha negative effekter, eksempelvis i form av et redusert arbeidstilbud fra mottakere av overgangsstønad.

REFERANSER

Bjørnstad, Atle F. (2009). "Enslige forsørgere og overgang til arbeid". *Arbeid og velferd 3/2009*: Oslo: Arbeids- og velferdsgeneralsektoratet

Dahl, Espen Halland (2008) "Økning i minstepensjonen – hva er konsekvensene for alderspensjonistene? 2 *Arbeid og velferd 4/2008*. Oslo: Arbeids- og velferdsgeneralsektoratet

Innst. S. nr. 223 (2002-2003) Innstilling fra sosialkomiteen om vurdering av retningslinjer for trygdeoppgjøret.

Nasjonalregnskap 2008. SSB

Rikstrygdeverket rapport nr. 03/2006: *Enslige forsørgere, Økonomisk situasjon og aktivitet i perioden etter reformen i 1998*. Oslo: Rikstrygdeverket.

Soria-Moria – erklæringen. Plattform for regjeringssamar-

beid mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005.

SSB-rapport 2009/1, Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper. 2008. Oslo/Kongsvinger: SSB

SSB-rapport 2010/3, Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2009. Oslo/Kongsvinger: SSB

St. meld. nr. 2 (2007-2008) Revidert nasjonalbudsjett

St. prp. nr 1 (2007-2008) Arbeids- og inkluderingsdepartementet

St. prp. nr 65 (2007-2008) Om trygdeoppgjøret 2008.